ՄՈՒՏՔ ԵՒ ԾԱԽՔ Ս. ԳԱՅԻԱՆԷԻ ՎԱՆՔԻ

Ի 1-ԷՆ Մարտի 1872-ի ց�էրջ 1873-ի.

ՄՈՒՏՔ	Ռ.	Կ.
Անդադրամ Էջմիածնի Գանձարանից	1146	—
Նուէրք ժողովրդեան մատեանով	1171	29
Մոմագին, խաչահամբոյր, ժամոց և լն.	331	92
Արդիւնք այգւոյ	145	55
Ուսման վարձ աշակերտներից	196	69
Փոխարինարար Էջմիածնի գանձարանից	200	—
Գումար մտից	3191	45

ԾԱԽՔ

Եկեղեցոյ Նորոգոյ-Ընեան և Նէրքին պայծառոյ-Ընեան վերայ.

Եկեղեցու 18 հատ պատուհաններն իւր բոլոր պարագաներով	284	5
Եկեղեցու հարաւային պատի կարկատանք	109	99
Եկեղեցու ներքին պայծառութեան համար զգեստներ, պատկերներ, սկիհ, աւետարան, մի մեծ ջահ (150 ռ.-ի զանգակ և այլ պարագայք.	455	93
	850	47

Ընակարանի և դպրոցի շինոյ-Ընեան վերայ.

Շինութիւն ընակարանի և դպրոցի և արտաքին պարսպի	994	37
Ընակութեան համար ամենայն տեսակ կահ և կարասիք	227	21
	1221	58

Այգոյ վերայ.

Ամենայն տեսակ ծախք այգու վերայ	152	96

Տնտեսական կառավարոյ-Ընեան վերայ.

Հանդերձք, անկողինք և սնունդեղէնք	696	28
Ռոճիկներ դպրոցի վարժապետին և ծառաներին	270	16
	966	44
Գումար ծախուց	3191	45

Վ-ՆՈՎՐ Ս. ԳՅԻՈՆԷԻ ՎԱՆՔԻ
ՎԱՀԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԲԱՍՏԱՄԵԱՆՑ.

Ի 21Ն ՅՈՒՆՎ. 1874-Ի.

Ի ԳԱՆՁԱԿԻ

Կարդալով Մշակ լրագրի 34, 35 և 49 համարների Մաժակ ստորագրութեամբ նամակները՝ որոյ առաջին երկու համարները Գանձակից ուղարկուած, իսկ վերջինը որպէս թէ Դարբանից՝ նոյն իսկ Մաժակն Գանիէլեանց ձեւակերպեալ, շատ ցաւեցոյց մեզ և առհասարակ մեզապիսի բազմաթիւ Գանձակեցւոց սրտերը. ուստի խնդրեմ այս իմ մի քանի տող գրութիւնս արժան համարէք ձեր ազգօգուտ Արարատ ամսագրոյ էջերի մի անկիւնում տեղաւորել. Զնայելով որ, ինչպէս լսում եմ, շատ անգամ մի քանի երիտասարդներ նոյնպէս գրելով ուղարկել են Պ. Մշակի խմբագրին տպելու, բայց մեր պարոնը, իւր մտաց մէջ հաստատ դնելով, որպէս զի Հայոց հոգևորականութիւնը խայտառակէ . . . . . և վասն այն արժան չէր համարել տպելու, կամ լաւ ևս ասել, իւր գաղափարին և մտաց ճաշակին յարմար չգտնելով՝ գանցառութեան էր տուել, ի հարկէ շեմ մեղադրում Մշակին, որովհետև աշխատում է իւր նպատակին հասնելու։ Առածն էլ ասում է, որ սպիտակ շունը բամբակ գզողին վնաս է, ուստի պատճառներ ունէր Մաժակի գրութիւնները տպելու, իսկ նրանցը՝ ոչ, իրեն յայտնի պատճառաւ։ Վերջապէս 34 համարում պարոն Մ. ուսումնարանի հարցաքննութեանց մասին խօսելուց յետոյ աւելացնում է թէ՝ «մեր Եկեղեցւոյ երեցփոխան . . . . . եանցը ստիպուած ինչ ինչ հանգամանքներից արձակուրդ է խնդրում և վերջը խորհուրդ է տալիս Հոգևոր կառավարութեան այդ բանի առաջը առնել». Ճշմարիտ է Պ. Մաժակ, ես էլ համաձայն եմ ձեզ հետ, որ Պ. . . . եանցը արժանաւոր մարդ էր երևում նախ քան այդ պաշտօնը յանձն առնելը և մենք շատերս յոյս ունէինք՝ որ նա եկեղեցւոյն շատ օգուտ պիտի տար, բայց նորան ոչ ստիպից այդ պաշտօնից հեռանալ՝ եթէ ոչ նորա փոփոխական բնութիւնը. Միտդ գալիս է այն օրերը, երբ ցանկանում էին նորան դէպուտատ ընտրել, հրաժարուեց ասելով՝ ես պէտք է հոգաբարձու լինեմ. երբ հոգաբարձու ընտրուեց՝ հրաժարուեց ասելով՝ թէ ես . . . . իշխին հետ չեմ կարող կա-

ուղարկել, ես պիտի երեցփոխ լինեմ. երբ երեցփոխ ընտրուեց՝ մէկ չնչին պատճառով հրաժարուեց իւր անձը ազատ պահելու համար ազգօգուտ գործերից։ Այս տեղ չեմ ուզում խօսել կամ լաւ ևս ասել յիշել նորա փոփոխական խօսքերի մասին Իզմիրեանցի ազգու խօսքերը։ Գուցէ շատերը հետաքրքիր լինին իմանալ այդ իմ ասաց չնչին պատճառների միտքը, ուստի խօսքս աւելի պարզեմ։

Քաղաքիս մէջ մարդու մէկը իւր ազգասիրութենից շարժուած՝ տղայի պսակելոյ ժամանակ տալիս է տեղւոյս յաջորդին հարիւր րուբլի, կէսը Էջմիածնայ համար, իսկ կէսը տեղւոյս շտեմարանի համար։ Երբ միւս օրը լսում է Պ. . . . . եանց, ժողովում է մի քանի մարդ և գնում է նոյն իսկ ընծայատուի մօտ և ստիպում է իւր նպատակը փոխել, բոլորը շտեմարանին նուիրելով. այս մասին երբ Յաջորդը իւր խօսքը պնդում էր՝ թէ կէսը պիտի Էջմիածին գնայ քո խոստմամբը, Պ . . . . եանց պատճառ բռնելով այդ բանը՝ թողում է երեցփոխանութիւնը։ Ահա ձեզ իսկ և հաստատուն տեղեկութիւն. այս բանիս մէջ մէկ մազի չափ սուտ չկայ. թող իմ ընդդէմ գրեն, և եթէ սուտ եմ՝ այն ժամանակ իմ խօսքս յետ կառնեմ, ինչպէս Մաժակն ևս Մշակի 35 համարում գրում է ճշմարտութիւնը թողնելով, որպէս թէ ընծայատուն հէնց իսկապէս այդ դրամը բոլորը շտեմարանին է նուիրած և ոչ կիսով չափ Էջմիածնայ։

Իսկ ինչ որ վերաբերում է 35 համարի նամակին, այսքանս կասեմ որ Ս. Հայրը իւր եկած օրից մինչև ցայսօր ամենին մխիթարուած պահել է և պահում է ևս առաւել զանազան ազգու քարոզներով և խօսքերով դէպի ճշմարտութեան ասպարէզը տանելով, խրատում է հեռանալ մոլի ճանապարհներէն և ազգավնաս գործերէն. իսկ այն աւուր քարոզի բնաբանը լինելով «Եւ հրեշտակք նոցա հանապազ տեսանեն զերեսս Հօր իմոյ, որ յերկինս է» չէր կարող այդպիսի քարոզի ընթացք տալ, այլ թէ սուրբ Հայրը, ինչպէս որ ես էլ և ինձ նման հազարաւոր մարդիկ կային եկեղեցւոյ մէջ, այն բընաբանը ինչպէս որ հարկաւորն էր բացատրելէն յետոյ՝ մխիթարեց մեզ զգուշացնելով հեռի մնալ վնասակար գործերից. — Ի հարկէ Պ. Մաժակը հասկացել է որ շատ բան իրան է վերաբերում, այդ պատճառով գրել է առակն էլ ասում է «կուժ քեզ ասեմ, կուլայ դու իմացիր». ամեն մարդ իրաւունք ունէր իւր գործքին նայած քարոզի միտքը իրան վերաբերել, ինչպէս Պ. Մաժակը, որ իրեն անկարգ գործքերից յանդիմանուելով, արտասւորում է ուրիշին՝ կարծելով այլոց վատաբանելով՝ իրեն արածներն չէ արգելուելու և մեղադրուելու. ամենայն ով եթէ իրեն ուղղէ՝ կտեսնէ որ ուրիշի իրաւացի յանդիմանութիւններն արդար են եղած իրեն համար։

ՄԱՐԴԱՐ ՄԱՐԴԱՐԵԱՆՑ.

Ի 24-ն Դեկտեմ. 1875 ամ.
ի Գանձակ:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԱՄՍԱԳԻՐ

ԴՊՐՈՑ

Թոյլտուութեամբ քաղաքական իշխանութեան կսկսի ներկայ 1874 թուականի սկզբից հրատարակուիլ Վաղարշապատում Ս. Գայիանէի վանքից՝ նորին վանահօր Վահան վարդապետ Բաստամեանցի խմբագրութեամբ մանկավարժական ամսագիր Դպրոց վերնագրով։ Դպրոցի նպատակն կլինի ջանալ՝ իւր կարողութեան չափ ձեռնտու լինել ազգային դպրոցների յառաջադիմութեան։ Դպրոցը կբաժանուի երկու բոլորովին զանազան մասներ։

Առաջին մասն — իբրև մանկավարժական առաջնորդ դպրոցների վարժապետների և վարչութիւնների համար-կպարունակէ իւր մէջ՝ 1) մանկավարժական խորհրդածութիւններ, 2) քննութիւն դպրոցական